

... pro vědu se i na hlavu postavíme ...

SPOLEČNÁ POZICE CZARMA

**Neúměrná administrativní zátěž v pravidlech
Národního plánu obnovy – prevence střetu zájmů
a kontrola skutečných majitelů**

Profesní sdružení **Česká asociace manažerů a administrátorů ve výzkumu** (CZARMA) podporuje Národní plán obnovy (NPO) jako prostředek pro využití Nástroje pro oživení a odolnost EU. Přesto považuje za potřebné upozornit na některé nedostatky pravidel NPO, které vedou k zásadnímu nárůstu administrativní zátěže příjemců a v některých případech do značné míry ztěžují využití prostředků z NPO.

CZARMA si je vědoma, že NPO je postaveno na základu předpisů EU, které mohou být v některých případech součástí problému. I v těchto případech jde o problémy, které je třeba řešit především na úrovni státu nebo v jednání s příslušnými orgány EU. Aktuálně, jsou však pravidla nastavena tak, že tyto problémy dopadají na příjemce.

Září 2023

PŘENOS POVINNOSTÍ ČESKÉ REPUBLIKY A VLASTNÍKŮ KOMPONENT NPO NA PŘÍJEMCE

Metodické pokyny, smlouvy o poskytnutí podpory nebo rozhodnutí o příspěvku ukládají příjemcům povinnosti, které jsou unijní legislativou určeny státu, jeho představitelům a pracovníkům orgánů veřejné správy nebo jsou metodickým pokynem určeny jiným subjektům než příjemcům. Za zásadní problém to CZARMA považuje v následujících případech.

Kontrola skutečných majitelů dodavatelů, subdodavatelů a poskytovatelů

Pravidla NPO vyžadují, aby pro uznatelnost nákladů byl příjemcem zjištěn skutečný majitel dodavatele, subdodavatele či poskytovatele služby. Tento požadavek nevyplývá z unijních předpisů. Ty pouze stanovují, že členské státy shromažďují údaje o skutečných majitelích dodavatelů, subdodavatelů a poskytovatelů, pokud je příjemcem veřejný zadavatel.¹ Tato povinnost je tedy povinností státu, který ji v pravidlech NPO v rozporu s principy efektivity a hospodárnosti přenáší na příjemce. Stát dostává od příjemců informace o dodavatelích, subdodavatelích a poskytovatelích. **Zjišťování skutečných majitelů těchto subjektů by bylo vhodné centralizovat** například pod záštitou Odboru koordinace NPO na Ministerstvu průmyslu a obchodu, který by mohl centrálně disponovat potřebnou expertizou a přístupem k potřebným nástrojům a databázím. Přenesení povinnosti na příjemce znamená, že každý příjemce si musí tuto expertizu, nástroje a přístupy do databází zajistit. Postup tak nemusí být jednotný a systematizovaný. Náklady na realizaci této přenesené povinnosti u každého z příjemců jsou proto násobně vyšší, než by byly náklady na centrální realizaci, pokud by Česká republika tuto povinnost splnila sama a nepřenesla ji na příjemce.

Dodržování čl. 61 finančního nařízení o střetu zájmů

Dalším příkladem je opakující se požadavek na příjemce, aby dodržovali čl. 61 nařízení 2018/1046, kterým se stanoví finanční pravidla pro souhrnný rozpočet Unie. Článek 61 je přitom určen představitelům členských států a pracovníkům orgánů veřejné správy, kteří mohou být v tomto střetu zájmů. Výkladový dokument Sdělení Komise – Pokyny k zabránění střetu zájmů a jeho řešení podle finančního nařízení 2021/C 121/01 k tomu výslovně uvádí: „*Článek 61 FN 2018 se obecně nevztahuje na zájemce, uchazeče, žadatele, příjemce (včetně konečných příjemců v rámci finančních nástrojů se sdíleným řízením) a zhotovitele a neměl by se ve vztahu k nim použít, pokud se nenacházejí ve zvláštní a odlišné situaci.*“

Dodržování metodického pokynu RED FLAGS

V pravidlech NPO se opakuje také požadavek na dodržování Metodického pokynu pro nesrovnalosti pro Národní plán obnovy na období 2021–2026 („RED FLAGS“) příjemci. Tento metodický pokyn je však výslovně adresován pouze konkrétním subjektům (viz str. 6), nikoliv příjemcům.

CZARMA navrhuje, aby byly povinnosti, jako shromažďování informací o skutečných majitelích uložené státu unijní legislativou, státem také plněny, nikoliv pouze přeneseny na příjemce. Centralizované zjišťování skutečných majitelů by bylo výrazně efektivnější a hospodárnější.

¹ Viz čl. 22, odst. 2 písm. d) bod. ii) nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2021/241, kterým se zřizuje Nástroj pro oživení a odolnost.

CHYBĚJÍCÍ VÝJIMKA DE MINIMIS PRO ZJIŠŤOVÁNÍ SKUTEČNÝCH MAJITELŮ POSKYTOVATELŮ A SUBDODAVATELŮ U BAGATELNÍCH NÁKLADŮ

Neexistenci výjimky de minimis pro zjišťování skutečných majitelů dodavatelů, poskytovatelů a subdodavatelů u bagatelních nákladů považujeme za nedostatek vyjednávání ze strany zástupců členských států včetně České republiky s orgány EU.²

Zjišťování skutečných majitelů je nutné i pro nákupy a objednávky služeb ve velmi nízké hodnotě. Náklady příjemce na provedení zjišťování mohou v řadě případů dosáhnout desítek procent samotné ceny daného nákupu či služby nebo je překročit. Příjemci jsou nuceni tyto náklady hradit z jiných zdrojů nebo výdaje na řadu nákupů vůbec neuplatňovat. Zejména u dodavatelů a poskytovatelů ze zemí mimo Evropskou unii je zjišťování obtížné a u mnoha specifických dodávek a služeb například pro vědecké účely neexistují alternativní dodavatelé z EU.

Racionální pravidlo by mělo stanovovat hodnotu nákupu či služby, do které není třeba skutečné majitele zjišťovat. Pokud výjimku de minimis není možné zahrnout do metodik NPO kvůli požadavkům unijních předpisů, je třeba, aby Česká republika tuto výjimku ve spolupráci s dalšími členskými státy požadovala v jednáních s orgány EU. **CZARMA považuje za vhodnou hranici 500 000 Kč ročně ve vztahu k jednomu dodavateli či poskytovateli.**

CHYBĚJÍCÍ PRAVIDLA PRO ČASOVÉ ASPEKTY KONTROLY SKUTEČNÝCH MAJITELŮ

Z pravidel NPO vyplývá povinnost zjistit skutečné majitele dodavatelů, subdodavatelů a poskytovatelů. Příjemci velmi často spolupracují se stejnými subjekty opakovaně. Pravidla mlčí k otázce, zda je nutné zjišťovat skutečné majitele při další objednávce znovu, případně po jak dlouhé době od poslední kontroly je to vyžadováno. V praxi pak tato pravidla stanovují jednotliví vlastníci komponent a dochází tak k nejednotnému výkladu.

NEJEDNOTNOST METODICKÝCH POKYNŮ K RŮZNÝM KOMPONENTÁM NPO

Příjemci v NPO jsou povinni se řídit velkým množstvím metodických pokynů, smluv o poskytnutí podpory a dalšími dokumenty. Tyto **nebyly vypracovány centrálně jedním subjektem s akumulovanou expertizou o unijních předpisech, ze kterých musí NPO vycházet.** Výsledkem je nejednotnost pravidel a řada nepřesností i chyb v těchto dokumentech, což extrémně ztěžuje dodržování pravidel a nastavení procesů na straně příjemců.

Některé metodiky požadují, aby příjemci dodržovali Metodický pokyn pro nesrovnalosti pro Národní plán obnovy na období 2021–2026 („RED FLAGS“), někteří vlastníci komponent zavazují příjemce k dodržování všech Metodických pokynů NPO (vydaných Delivery Unit – tedy Ministerstvem průmyslu a obchodu). Tyto metodické pokyny jsou však výslovně adresovány pouze konkrétním subjektům, mezi kterými příjemci nejsou uvedeni.

CZARMA navrhuje, aby pro programy, jako je NPO, byl vždy vytvořen jednotný metodický rámec s jednotným výkladem pro příjemce. Rámec by měl vytvářet subjekt odpovědný za celý program se zapojením dalších relevantních subjektů (vlastníků komponent). Pouze výjimečně by záležitosti, které z povahy věci nelze upravit jinak, byly řešeny pravidly na úrovni vlastníků komponent.

² Příslušné ustanovení vyžaduje shromažďování informací o skutečných majitelích bez ohledu na hodnotu zakázky. Viz čl. 22, odst. 2 písm. d) bod. ii) nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2021/241, kterým se zřizuje Nástroj pro oživení a odolnost.

CZARMA aktuálně sdružuje více než 400 odborníků a odbornic se zkušeností v oblastí řízení a administrace výzkumných projektů napříč výzkumnými institucemi z celé ČR. Mezi hlavní cíle tohoto profesního sdružení patří mimo jiné i kultivace českého a evropského výzkumného prostoru, připomínkování dokumentů a partnerství relevantním orgánům veřejné správy a poskytovatelům dotací. Otázkou snižování administrativní zátěže se CZARMA zabývá napříč celou řadou svých pracovních skupin.

info@czarma.cz

<https://www.czarma.cz/>

Česká asociace manažerů a administrátorů ve výzkumu
Žerotínovo nám. 617/9, 602 00 Brno, Česká republika
IČ: 17143080, DIČ: CZ17143080
Bankovní účet: 2702223195/2010
www.czarma.cz, info@czarma.cz